

виникненню порушень правового кордону їх застосування. В цьому випадку, задля якісного забезпечення гарантованих Конституцією України прав і свобод громадян, а також для зменшення навіть відносної можливості їх порушення, або необґрунтованого обмеження, вказану діяльність повинні здійснювати виключно кваліфіковані правники (правоохоронці), котрі здатні враховувати усі правові позиції, діяти ефективно, а також виключно в рамках закону;

- на останок, згадаймо також Болонську систему (ЄКТС), якій пропозиція розробників Концепції не здійснювати підготовку здобувачів освіти за спеціальністю 081 «Право» за ступенем бакалавра не відповідає, а до того ж, ще й суперечить процесу спрямування національного законодавства до утверджених міжнародних норм законодавства ЄС, що передбачено спільною Угодою про асоціацію.

Підсумовуючи, зазначимо, відповідно до розділу III вже зазначеної Концепції: «забезпечення рівних умов та конкуренції між правничими школами, усунення фінансової та будь-якої іншої дискримінації[1]», однак, позбавлення права вищих навчальних закладів МВС України готувати кваліфікованих правників аж ніяк не сприяє досягненню зазначеної мети, а тому й сенсу в цьому знайти навряд можливо.

Бібліографічні посилання:

1. Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій: «Проект концепції розвитку юридичної освіти». URL: <http://kno.rada.gov.ua/print/75465.html>

Шемет Уляна Романівна,
здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Науковий керівник –
д.ю.н., проф. **Наливайко Л.Р.,**
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

**ГАРАНТІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ
І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ**

Механізм забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, складається з ряду елементів, що за умови стійкої та налагодженої взаємодії спрямовані на охорону і захист зазначеної категорії осіб. Так, одним з основних його елементів є гарантії прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, що забезпечують реалізацію нормативно регламентованих прав і свобод та виступають основним способом втілення останніх у життя. Підходів до класифікації гарантій прав і свобод існує декілька, вони систематизовані за

певними особливостями, оскільки кожен з них, не залежно від джерела існування чи способу реалізації окремих видів прав, врегульовує реалізацію нормативних положень.

Для здійснення конструктивного теоретичного аналізу гарантій прав та свобод внутрішньо переміщених осіб, доцільно звернутись до розгляду загальноправових гарантій, які є фундаментальними.

Безпосередньо поняття «гарантія» знаходить своє відображення у багатьох джерелах, серед яких автори тлумачних термінологічних та юридичних словників розуміють його як «зобов'язання щодо виконання угоди, забезпечення, порука». В свою чергу «гарантувати» означає брати на себе відповідальність за що-небудь, поручатись за виконання чогось (гарантувати безпеку, свободу слова т.д.) [2, с. 412; 5, с. 146]. Запропоновані дослідниками поняття створюють емпіричну базу для використання гносеологічних основ поняття «гарантія» у наукових дослідженнях щодо статусу внутрішньо переміщених осіб. Керуючись зазначеними вище науково-обґрунтованими дефініціями, можемо визначити гарантії як внутрішньоузгоджену систему засобів, способів та умов, а також принципів і норм, необхідних для ефективного реалізації правових відносин, чи здійснення іншої діяльності в межах, встановлених законодавством.

У контексті дослідження, доцільно звернути увагу на позицію вченого-конституціоналіста Ю. Тодики, який наголосив, що для успішного втілення в життя закріплених у Конституції України прав і свобод людини та громадянина потрібні, перш за все, обставини, які складаються з багатьох суб'єктивних і об'єктивних факторів, покликаних забезпечити сприятливі умови для реалізації прав і свобод [7, с. 182]. Науковець підкреслює, що гарантії прав і свобод людини і громадянина взаємопов'язані й взаємозумовлені, утворюють в цілому загальну систему та у своїй сукупності забезпечують їх надійну реалізацію, всебічну охорону і захист.

Згідно з позицією О. Петришина, гарантії прав і свобод людини і громадянина становлять систему загальних (політичних, економічних, духовних та ін.) і спеціально юридичних засобів та інститутів, спрямованих на створення умов для реалізації прав людини, а також забезпечення їх всебічної охорони та захисту від порушень [4, с. 468]. Запропоноване визначення набуває значної актуальності в межах дослідження, оскільки містить не лише загальні гарантії, а й спеціальні юридичні засоби та інститути.

На основі проаналізованих визначень, наданих вітчизняними та зарубіжними вченими, можемо сформулювати поняття гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, під яким пропонуємо розглядати комплекс об'єктивних та суб'єктивних чинників, а також сукупність умов, способів і засобів, спрямованих на повну та ефективну реалізацію, охорону та захист прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, а також подолання наслідків їх неналежного здійснення та вироблення новітніх концепцій захисту вказаних категорій осіб державою та іншими уповноваженими суб'єктами.

Для комплексної характеристики гарантій як елементу механізму забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, важливо дослідити їх ознаки як характерні властивості, категорії, що відображають їх зміст. На підставі запропонованого визначення поняття гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, що сформовано шляхом аналізу теоретичних підходів, можна аргументувати наступні загальні ознаки цього інституту:

1. *Правова регламентованість.* Гарантії створюються державою з метою забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Обов'язком держави є забезпечення ефективної реалізації, охорони та захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для їх адаптації за новим, тимчасовим місцем проживання, а в такий спосіб остання і регламентує перелік конкретних гарантій, метою яких є реалізація теоретично визначених положень.

2. *Системність.* Це загальна властивість об'єктивно існуючої єдності світу, його структурованості і взаємозв'язку [6, с. 5]. Система гарантій правового статусу внутрішньо переміщених осіб може розширюватись чи звужуватись, але кінцевою метою існування такого явища, так чи інакше – є забезпечення ефективної реалізації, охорони та захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

3. *Цілеспрямованість.* Гарантії прав і свобод внутрішньо переміщених осіб функціонально призначені для захисту та забезпечення правами і свободами саме внутрішньо переміщених осіб, враховуючи специфіку правового статусу останніх. У цьому і полягає їх цілеспрямованість – вони необхідні для захисту, а також безперешкодної та ефективної реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, що і є кінцевою метою функціонування всього інституту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб загалом.

4. *Реальність та доцільність.* Гарантії – це умови та фактори, що існують у об'єктивній дійсності та уможливають процес реалізації громадянами своїх прав і свобод, роблять його зрозумілим, вільним, безперешкодним та безпечним [3, с. 78]. Лише у результаті забезпечення доцільних гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, стає можливою їх ефективна реалізація.

5. *Універсальність.* Ця ознака полягає у ряді особливостей, а саме: гарантії однаково поширюються на всіх осіб, які мають правовий статус внутрішньо переміщеної особи; вони не обмежуються кордонами конкретної області, тобто є такими, що діють на всій території держави; гарантії забезпечують реалізацію необхідних прав і свобод поза часом, оскільки не обмежені його рамками.

6. *Ефективність.* Слід підкреслити, що ефективність правового явища традиційно визначається як співвідношення між фактичним результатом дії правових норм і тими соціальними цілями для досягнення яких ці норми були прийняті [1, с. 120]. В конкретній ситуації, ефективність гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб пропорційно відображає кінцевий

результат їх функціонування.

7. *Постійність дії.* Зазначена ознака забезпечує сталу реальну практику використання внутрішньо переміщеними особами своїх прав і свобод, оскільки в разі не системного функціонування гарантій відповідних прав, механізм їх реалізації буде змінюватись, залежно від наявності чи відсутності тих чи інших гарантій.

Доцільно додати, що на ефективність механізму гарантування прав і свобод внутрішньо переміщених осіб впливають такі чинники, як рівень розвитку демократичних інститутів та загальноправових принципів у державі, функціонування інституту громадянського суспільства, динамічного розвитку політичної, економічної та соціальної системи суспільства, якісний рівень правозастосовної практики та забезпечення вискоефективного конституційного контролю за процесом гарантування прав і свобод зазначеної категорії осіб.

Отже, поняття гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб є основоположними елементами механізму захисту прав і свобод людини і громадянина. Так, гарантії прав і свобод внутрішньо переміщених осіб становлять комплекс об'єктивних та суб'єктивних чинників, а також сукупність умов, способів і засобів, спрямованих на повну та ефективну реалізацію, охорону та захист прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, а також подолання наслідків їх неналежного здійснення та вироблення новітніх концепцій захисту вказаних категорій осіб державою та іншими уповноваженими суб'єктами. Сутність досліджуваного поняття може бути розкрита через систему ознак, до яких відносяться наступні: правова регламентованість, системність, цілеспрямованість, реальність та доцільність, універсальність, ефективність та постійність дії.

Бібліографічні посилання:

1. Бобровник С. В. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / [за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко]. Київ : Юрінком Інтер, 2006. С. 74-123.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, Київ. ун-т права. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Юридична думка, 2012. 1017 с.
3. Гаруст Ю. В. Поняття та ознаки гарантій забезпечення прав громадян у податковій сфері. *Форум права*. 2014. № 2. С. 76–80.
4. Загальна теорія права: підручник / [О. В. Петришин. Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін.] ; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.
5. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. 848 с.
6. Основи теорії систем і системного аналізу: Навч. посібник/ К.О. Сорока. ХНАМГ, 2004. 291 с.
7. Тодыка Ю. Н., Тодыка О. Ю. Конституционно-правовой статус человека и гражданина в Украине. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. 368 с.